

บทที่ 7

บทสรุป

จากการศึกษาบทบาทและความคิดของผิน บัวอ่อนแล้ว สามารถพิจารณาสรุปได้ว่า

1) การสร้างสรรค์สังคมในอุดมคติของผิน บัวอ่อนไม่ได้เป็นไปในลักษณะการเพื่อฝัน
ไม่ว่าคำว่า อุดมคติ ของนักสังคมนิยมยูโทเปีย จะถูกกล่าวหาจากพวกนักคิด มาร์กซิสม์ว่าเป็น
แนวเพื่อฝัน ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ก็ตาม อย่างไรก็ตามการจะสร้างสรรค์สังคมใหม่หรือการกระทำ
สิ่งใด ๆ ใหม่นั้น มนุษย์จำเป็นต้องมีจินตนาการ หรือจะเรียกว่ารูปแบบทางความคิดที่ผู้คิดเห็นว่า
หรือคาดว่า เป็นสิ่งที่ดี ที่เขาต้องการหรือพึงประสงค์ เพราะฉะนั้นคำว่า การสร้างสรรค์สังคม
ในอุดมคติของผิน จึงไม่ใช่ความคิดที่เลื่อนลอยไร้จุดหมายอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ แต่ต้องมีขอบเขต
ของการจินตนาการ และสามารถหากฎเกณฑ์มาอ้างอิงให้เหตุผลได้ ทั้งนี้สังคมในจินตนาการนี้
จะสามารถเกิดขึ้นได้จริงหรือไม่อย่างไร ก็ต้องขึ้นอยู่กับหนทางการนำไปสู่สังคมในอุดมคติต่อไป
ตามที่กล่าวแล้วว่า ความคิดของผินเรื่องสังคมอุดมคตินี้ไม่ใช่ความคิดที่เลื่อนลอย เรา
สามารถนำมาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ โดยผ่านหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ "แนวทางการสร้าง
สังคมอุดมคติ" ของ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม¹ อาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่ง
กล่าวถึง แนวทางการสร้างสังคมอุดมคติว่าจำเป็นต้องศึกษาปัญหา ในด้านต่าง ๆ เพื่อหา
หนทางอย่างจริงจัง ซึ่งอาจจะสรุปขั้นตอนของการศึกษาได้ดังนี้

- 1) การกำหนดองค์ประกอบที่ควรจะมีอยู่ในสังคมอุดมคติ
- 2) ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- 3) ศึกษาเพื่อหาแนวทางที่จะนำไปสู่สังคมอุดมคติ

¹ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, แนวความคิดในทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อสร้างสังคม
อุดมคติ (เอกสารโรเนียว คณะเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2522), หน้า 18.

ในความคิดของผิน แม้จะเป็นระบบสังคมนิยม แต่ผินให้ความสำคัญกับรัฐที่จะเป็นผู้จัด
 สังคมให้ได้รับสิ่งจำเป็นต่าง ๆ เพียงพอต่อสมาชิกในสังคม รวมทั้งเป็นผู้วางแผนในการพัฒนา
 สังคมให้ก้าวหน้า ตลอดจนช่วยเหลือสนับสนุนการผลิตในสังคม นอกจากนี้ ผิน ยังเน้นเรื่องของการ
 พึ่งตนเอง ซึ่งภายในขอบเขตสังคมนั้นการพึ่งตนเองเป็นสิ่งสำคัญ สังคมจะต้องพึ่งตนเอง
 ในการผลิต การพัฒนาสังคมให้ผ่านพ้นวิกฤตและพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงภายใต้ความร่วมมือกัน
 ของสมาชิกในสังคมที่มีรัฐเป็นผู้สนับสนุน

3) มนุษยธรรมนิยม (Humanism)

ความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงสังคมของผินนี้ตั้งอยู่บนความปรารถนาดีของผิน
 ที่ต้องการจะช่วยเหลือประชาชนในสังคมให้รอดพ้นจากความอดอยาก เขาเสนอให้ทุกคนในสังคม
 ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นหลักการพื้นฐานของมนุษยธรรมนิยม นอกจากนั้นยังเป็นพื้นฐาน
 ของการประนีประนอมกันในสังคม มากกว่าการจะให้เกิดการต่อสู้ทางชนชั้น สังคมนิยมของผินเป็น
 สังคมนิยมที่ไม่อาศัยการบังคับ เป็นสังคมนิยมที่เคารพสิทธิ์และเสรีภาพของบุคคลอื่น พยายาม
 หลีกเลี่ยงสงครามชนชั้น พยายามประนีประนอมจนถึงที่สุดมากกว่าที่จะให้ใช้กำลังรุนแรงในการ
 เปลี่ยนแปลงสังคม ผินเองตั้งแต่ครั้งยังเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ผินไม่เห็น
 ด้วกับการประกาศต่อสู้ด้วยอาวุธ เมื่อ ปี 2508 (วันเสด็จขึ้นครองราชย์) เนื่องด้วยนอกจากจะเห็นว่า
 สถานการณ์ที่จะได้ชัยชนะยังไม่มีเพียงพอแล้วยังเห็นว่าการดำเนินงานแนวร่วมมวลชนไปเรื่อยๆก่อน
 จะได้ผลดีกว่าและรักษาชีวิตคนไทยไว้ได้ แทนที่ต่างฝ่ายต่างจะใช้กำลังเข้าประหัตประหารกัน

4) อุดมการณ์ชาตินิยม (Nationalism)

อุดมการณ์ชาตินิยมของผินหมายถึง การที่ต้องการเห็นสังคมมีความก้าวหน้าและ
 พัฒนาทัดเทียมอารยประเทศ แต่มิใช่อุดมการณ์ที่หลงชาติคิดว่าชาติของตนยิ่งใหญ่อยู่เหนือชาติอื่น ๆ
 อุดมการณ์ชาตินิยมของผินที่แฝงอยู่ในความต้องการให้สังคมเป็นสังคมนิยมของเขาได้แก่ การให้
 สังคมเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมให้ก้าวหน้า ผลิตผลผลิตได้เพียงพอ
 ไม่ต้องพึ่งพามหาอำนาจจนต้องตกเป็นเมืองขึ้นของเขา จะเห็นได้ว่า สังคมในอุดมคติของ ผิน
 ไม่เห็นด้วยกับหลักการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ ที่ทำให้ประเทศใดประเทศหนึ่งต้องถูกจำกัด
 ว่าจะต้องผลิตอะไรเท่าใด แต่ประเทศหนึ่งควรที่จะผลิตได้ทั้งอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมทุกอย่าง
 ให้มีขึ้น เพื่อให้เป็นรัฐที่บริบูรณ์และพึ่งตนเองได้.

การกำหนดองค์ประกอบที่ควรจะมีอยู่ในสังคมอุดมคติ

ในขั้นแรกของการสร้างสังคมในอุดมคตินั้น จะต้องพิจารณากันก่อนว่า สังคมที่เราต้องการนั้น ควรจะมีลักษณะอย่างไร โดยภาพรวมสิ่งที่กำหนดให้เป็นองค์ประกอบของสังคมอุดมคตินั้น จะต้องเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ใน 4 ด้าน ดังนี้² ความพหุมีพอกิน การมีสิทธิเสรีภาพ การมีระเบียบวินัยกับคุณธรรม และความเจริญก้าวหน้า กับความสามารถในการปรับตัวของสังคมโดยเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะต้องอยู่ในสังคมอุดมคติก็คือ ประชาชนทุกคนที่อยู่ในสังคมนั้น มีความอยู่ดีกินดีหรืออย่างน้อยที่สุดจะต้องอยู่ในฐานะที่พอลู่พอกิน กล่าวคือ ความต้องการใช้สินค้าและบริการขั้นพื้นฐาน (Basic needs) ของมนุษย์ควรได้รับการตอบสนองจากความสามารถในการผลิต และระบบการแจกจ่ายของสังคม ด้านสิทธิเสรีภาพนั้นมนุษย์จะต้องมีสิทธิเสรีภาพในการประกอบพฤติกรรมต่างๆ โดยเฉพาะความต้องการที่จะใช้สินค้าและบริการ หรืออาจจะไม่ต้องการใช้สินค้าหรือบริการก็ได้ สำหรับการมีระเบียบวินัยและคุณธรรมนั้น การที่คนกลุ่มใหญ่จะสามารถรวมกลุ่มกันอยู่ด้วยความสงบสุขนั้น ประชาชนทุกคนจะต้องเคารพและปฏิบัติตามระเบียบหรือกติกาของสังคมโดยเคร่งครัด ทุกคนมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม และประการสุดท้าย คือการที่ระบบสังคมจะสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้มากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้ องค์ประกอบดังกล่าวมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด³

เมื่อย้อนกลับมามองสภาพสังคมในอุดมคติของจีน แล้วจะพบว่า การสร้างสรรค์สังคมในอุดมคติของจีน ด้วยระบอบสังคมนิยมนั้น เป็นความประสงค์ตั้งแต่เริ่มเขียนหนังสือแล้ว จีนเห็นว่า "สังคมนิยม" เป็นระบบร่วมกันกระทำด้วยความเสมอภาคตามสิทธิและเสรีภาพของตน ในช่วงเวลา ก่อนปี 2516 นั้น จีนคิดว่าสังคมนิยมตามแบบของสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแม่แบบที่สำคัญในการสร้างสรรค์สังคมใหม่ เพราะประชาชนแต่ละชุมชนจะจัดหน่วยองค์กรของตนเอง เรียกว่า คอมมูน หรือที่จีนเรียกว่า "ชมรมประชาชน" ซึ่งจะเป็้องค์กรเอกชนในพื้นที่ดูแลเรื่องความเดือดร้อนของสัตว์ ป่าไม้ต่างๆ ในขอบเขตตนเอง รวมทั้งการรักษาผลประโยชน์ของเด็กเล่นด้วย ภาสใน

² เกริก เกียรติ พิพัฒน์ เสรีธรรม, อ้างแล้ว, หน้า 3-6.

³ เพ็ญอ้าง, หน้า 8.

ชมรมประชาชนนั้นจะมีลักษณะการพึ่งตนเองภายในองค์กร มีการพัฒนาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมไปพร้อมกัน โดยที่อุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมเบาสามารถตอบสนองต่อภาคเกษตรกรรมได้ด้วย ทั้งนี้ที่สังคมอุดมคติของผิน เน้นเกษตรกรรมเพราะเห็นว่า เป็นแหล่งสำคัญในการผลิตอาหารให้เพียงพอต่อสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสังคมในความคิดของผินนั้นเน้นความพอมีพอกินของประชาชนในสังคม

ในด้านลัทธิเสรีภาพ ผินได้เน้นถึงความสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตของคนในสังคม โดยในชมรมประชาชน สมาชิกจะใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกัน ถึงแม้ในสังคมในอุดมคติยุคใหม่ของผินก็ตาม ผินก็ยังเน้นถึงลัทธิเสรีภาพ ได้แก่ความสามารถเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการทางธุรกิจต่างๆ ซึ่งองค์กรธุรกิจต่าง ๆ ในสังคมอุดมคติของผินเป็นระบบมหาชนที่แท้จริงที่มีชนส่วนมากของสังคมเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน นอกจากนี้ ผิน ยังเน้นถึงการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และสิทธิต่าง ๆ ในสังคมที่สมาชิกควรได้รับ ได้แก่ การศึกษา วัฒนธรรม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนลัทธิเสรีภาพในการเมืองการปกครอง ด้วยการมีส่วนร่วมหรือเลือกผู้บริหารประเทศด้วยตนเอง

ในด้านวินัยและคุณธรรม ผินเน้นอุดมการณ์ของชาติ ประการหนึ่ง ตามที่กล่าวแล้วว่า "อุดมการณ์อันดีในการรักษาลัทธิและหน้าที่ นั้นคือการมีวินัยในตนเอง สำหรับคุณธรรมนั้นผินเน้นในด้านเศรษฐกิจ พยายามจัดรูปแบบสังคมในอุดมคติของเขาให้สมาชิก ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้ร่วมสังคมด้วยกัน ในชมรมประชาชน ผินกำหนดให้ทุกคนช่วยเหลือกันปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เอาเปรียบแรงงานกัน สำหรับในสังคมในอุดมคติสมัยใหม่ ผินไม่ต้องการให้มีนายทุนผูกขาดหรือแม้แต่ผู้ที่พัฒนาเป็นไปนายทุนผูกขาดได้ เพราะจะทำให้สังคมเดือดร้อน

สำหรับความเจริญก้าวหน้าและความสามารถในการปรับตัวของสังคมนั้น สังคมอุดมคติของผินทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นความก้าวหน้าในการผลิต เพื่อหวังความเจริญให้กับประเทศ โดยจำเป็นต้องมีวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักให้เจริญมากขึ้น ผินจึงเห็นว่าวิทยาศาสตร์มีความสำคัญในการศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมใหม่

ความที่ได้บรรยายไปแล้วนั้นคือองค์ประกอบในสังคมในอุดมคติของผิน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการเมืองของอาจารย์เกริกเกียรติ ซึ่งว่ากันที่จริงแล้ว นักคิดยุคฮูโทเปีย หรือ ยุคมาร์กซ์ ตลอดจนปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นของผินหรือของใครก็ตาม ความต้องการรูปแบบสังคมใหม่ที่บรรดานักคิด

เหล่านี้คิดว่าน่าจะเหมาะสม สำหรับประชาชนน่าจะอยู่ในกรอบของ 4 ประการตามที่กล่าวมาแล้ว คือ สังคมจะต้องพอมีพอกินแก่สมาชิกสิทธิเสรีภาพในพฤติกรรมในสังคมที่ไม่ไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น การมีวินัยและคุณธรรมจะทำให้สังคมสงบสุข แนวการสร้างสรรคเทคโนโลยีได้เอง จะทำให้สังคมก้าวหน้าที่สุดในที่สุด

ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจ และ การเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อกำหนดองค์ประกอบที่ควรจะมีในสังคมอุดมคติแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะต้องทำคือ การศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง ที่เป็นอยู่ในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไรและเป็นอุปสรรคหรือขัดกับการสร้างสังคมอุดมคติอย่างไร จึงควรเน้นที่ปัญหาหลักหรือประเด็นที่เกี่ยวกับโครงสร้างของสังคม โดยจะต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นตอของปัญหาต่างๆ⁴

ฉันได้ทำการศึกษาลักษณะสังคมไทย มาตั้งแต่ปี 2502 แม้ว่าการศึกษาถึงลักษณะสังคมไทยของฉันจะเป็นการศึกษาเพื่อหายุทธศาสตร์ในการปฏิวัติสังคมไทยตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ว่า ถ้าสังคมยังมีลักษณะเป็นเมืองขึ้น มีศักดินาครอบครองอยู่ก็จำเป็นต้องทำการปฏิวัติประชาธิปไตยเพื่อโค่นล้มจักรพรรดินิยม ศักดินานิยมและทุนนิยมขุนนาง แต่ถ้าสังคมได้ผ่านขั้นนี้ไปแล้ว เป็นสังคมของนายทุนก็ต้องทำการปฏิวัติสังคมนิยมล้มระบอบทุนนิยมและสถาปนารัฐสังคมนิยมขึ้น ซึ่งจากงานวิจัยของฉัน ในปี 2502 เรื่องปัญหาการปฏิวัติประเทศไทย และ ในปี 2517 เรื่องวิจัยสังคมไทย ได้วิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยไว้ว่าเป็นสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินาและได้บรรยายรายละเอียดในทางเศรษฐกิจและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนของสังคมว่าเป็นอย่างไร เป็นประชาชนในสังคมเป็นกึ่งประเภท ลักษณะใดบ้าง คือลักษณะของชนชั้นในสังคม ใครเอาเปรียบขูดรีดกดขี่ใคร ตลอดจนวิเคราะห์ถึงโครงสร้างการผลิต โครงสร้างการใช้จ่ายอุปโภคบริโภค และการจัดสรรทรัพยากรในสังคม อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน ฉัน ได้วิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยที่แตกต่างไปจากอดีต โดยพิจารณาถึงปัจจัยทุนที่เข้ามาครองวิถีชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น ฉันมองว่าสังคมไทยได้แปรเปลี่ยนไปเป็นสังคมทุนนิยมมากขึ้น คราบของจักรพรรดินิยมได้หายไปเปลี่ยนรูปไปเป็นบริษัทยักษ์ชาติที่ร่วมมือกับนายทุนท้องถิ่นกอบโกยทรัพยากรและขูดรีดคนในสังคม ทุนได้กลายเป็นทุนสากลไม่สังกัดชาติใดชาติเดียว แต่สลายตัวไปทั่วทั้งสังคม

⁴ เพ็ญอ้าง, หน้า 19.

สังคมไทยจึงตกอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่าน เข้าสู่สังคมทุนนิยม

ศึกษาเพื่อหาแนวทางที่จะนำไปสู่สังคมอุดมคติ

เมื่อได้กำหนดถึงองค์ประกอบที่ควรจะมีในสังคมอุดมคติ ตลอดจนได้วิเคราะห์ลักษณะสังคมจนทราบต้นตอของปัญหาทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นการสร้างสังคมใหม่ในอุดมคติแล้ว ขึ้นต่อไปคือการแก้ไขปัญหามูลฐานเหล่านั้นอย่างไร นั่นคือความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมนั้น ทั้งนี้การพิจารณาหาแนวทางการเปลี่ยนแปลงนี้ จะพิจารณาถึงความร้ายแรงของปัญหา ซึ่งนโยบายที่ใช้ในการแก้ปัญหา อาจจะใช้ลักษณะของการปฏิรูปสังคมหรือการปฏิวัติสังคมก็ได้ ซึ่งจะใช้วิธีใดควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก และไม่ควรทำลายสิทธิและผลประโยชน์ของคนกลุ่มน้อยโดยไม่ว่าเป็น⁵

หนทางไปสู่สังคมนิยมของผิวนั้น ในช่วงที่ยังอยู่ในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ผิวนั้นเห็นด้วยกับสถานการณ์ของการปฏิวัติประชาธิปไตยเพื่อเดินทางไปสู่การปฏิวัติสังคมนิยมให้สังคมเป็นระบอบสังคมนิยม แต่การจะใช้กำลังรุนแรงหรือไม่นั้น ผิวนกล่าวว่าจะต้องตามสถานการณ์ว่าถ้าใช้กำลังแล้วจะได้ชัยชนะโดยเด็ดขาดหรือไม่ และในระยะยาวจะสามารถต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาลได้หรือไม่ แต่ในหนังสือ วิจัยสังคมไทย (2517) ผิวนได้ให้ข้อพิจารณาถึงหนทางในการเปลี่ยนแปลงสังคมว่า ขึ้นอยู่กับชนชั้นปกครองเป็นผู้กำหนด ถ้าชนชั้นปกครองใช้วิถีทางเผด็จการ การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธหรือการต่อสู้นอกสภาก็เป็นสิ่งที่จำเป็น⁶ สรุปแล้วนายผิวนเห็นว่า จะใช้วิถีการใดในการเปลี่ยนสังคม จะต้องพิจารณาถึงสภาพสังคมให้ละเอียดจึงจะกำหนดแนวทางการปฏิวัติสังคมได้

สังคมนิยมของผิวน บัวอ่อน แม้จะจำกัดให้อำนาจรัฐอยู่ในมือของชนชั้นกรรมาชีพ แต่ก็มิชนชั้นนายทุนน้อย (นักวิชาการ หัตถกร ฯลฯ) รวมอยู่ด้วย ส่วนการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น ผิวนก็ได้เปิดกว้างในการเคลื่อนไหวไม่ได้บีบเฉพาะเจาะจงลงไปจนไม่สามารถนำรูปแบบดังกล่าวมาใช้ในสังคมจริง ๆ ได้

⁵ เพิ่งอ้าง, หน้า 19.

⁶ อำนาจ สุทธิวัฒน์, วิจัยสังคมไทย, หน้า 85.

2) ความขัดแย้งของผืนกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมี 2 ประเภท ได้แก่

- ว่าด้วยลักษณะประชาชาติ
- ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงแนวสันติ

ความขัดแย้งทั้งสองประการได้เสนอแล้วในบทที่ 4 ว่าด้วยความขัดแย้งของผืนกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ผืนได้เสนอให้พรรคได้จัดการพรรคให้เป็นลักษณะประชาชาติ โดยขอให้ลูกพรรคเชื้อสายไทย ได้เข้าไปเป็นกรรมการระดับสูงของสมาคมบ้าง เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นพรรคของไทย เพราะฉะนั้นจึงควรให้คนไทยได้ขึ้นบริหารบ้าง แต่ปัญหานี้ได้รับการกีดกันจากศูนย์การนำของพรรคซึ่งเป็นคนเชื้อสายจีน จนในที่สุดเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม ประเด็นพรรคลักษณะประชาชาติถูกกล่าวหาว่าเป็นลัทธิแก่ จึงไม่มีใครกล้าแสดงความคิดเห็นใด ๆ อีก

สำหรับความขัดแย้งเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น ศูนย์การนำพรรคคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ในอดีตแล้ว มีความเห็นว่าจะต้องใช้แนวทางรุนแรงด้วยการยึดอำนาจรัฐ แต่ผืนเห็นว่าควรใช้แนวทางสันติ โดยใช้เวทีสภา เป็นเครื่องมือในการโฆษณาผ่าน เพราะถ้าใช้แนวทางรุนแรงนอกจากจะมองไม่เห็นหนทางได้ชัยชนะโดยเด็ดขาดแล้วยังอาจจะตกเป็นฝ่ายรับด้วย เพราะงานมวลชนเองก็ยังมีปัญหา ประกอบกับสถานการณ์สังคมยังคงอยู่ในคลื่นต่ำแห่งการปฏิวัติ ชาติพลังก้าวหน้าในการหนุนงานปฏิวัติ (ดูรายละเอียดความขัดแย้งในบทที่ 4) สำหรับแนวทางสันตินี้ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร อดีตกรรมการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แกนนำสภาพิวัติ ได้วิเคราะห์ไว้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจะไม่มีทางได้ชัยชนะในสงครามปฏิวัติ เพราะสงครามปฏิวัติของไทยไม่มีเงื่อนไขที่จะชนะ ประเสริฐจึงได้ถอนตัวออกจากพรรค แล้วหันมาดำเนินงานทางรัฐสภาแทน⁷ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งผืนและประเสริฐต่างก็คัดค้านการใช้แนวทางรุนแรงในการเปลี่ยนสังคมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ผืนได้เขียนวิพากษ์วิจารณ์พวกซ้ายจัดในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ผืนเรียกว่า "พวกลัทธิฉวยโอกาสเอียงซ้าย"⁸

⁷ ประเสริฐ ทรัพย์สุนทร, "ขบวนการประชาธิปไตยแห่งชาติกับการแก้ปัญหาของชาติเรา" ใน ตะวันใหม่ ปีที่ 4 (23 มี.ค. 24) หน้า 31-32.

⁸ อำนวย สุกทวิวัฒน์, การต่อสู้สองแนวทาง, หน้า 1-8.

กลุ่มได้ดำเนินการปฏิวัติผิดพลาดตั้งแต่การวิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิวัติการนำแนวร่วม ชาวนา กรรมกร การทำให้ฝ่ายลับในเมืองเสียหาย ฯลฯ ผิดระบุว่าพวกเอียงซ้ายในพรรคมีใจคับแคบ มองปัญหาแคบไม่แบ่งแยกพันธมิตร และไม่ระมัดระวังปิดลับการทำงานมุ่งแต่จะใช้ความรุนแรง เข้าล้มอำนาจรัฐ ทั้งที่สถานการณ์ยังไม่ได้อยู่ในคลื่นสูงของการปฏิวัติแต่อย่างใด ทางฝ่ายพวก ข้ายจัดก็ได้ออกมาเขียนหนังสือตอบโต้กันอยู่ระยะหนึ่ง

3) แนวการเปลี่ยนแปลงสังคมในระยะแรกของการเข้าร่วมการปฏิวัติกับพรรค คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยนั้น ผิดนัดแนวทาง มาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ เพราะขณะนั้นสำเร็จ การศึกษามาจากสถาบันมาร์กซิสม์-เลนินนิสม์ กรุงปักกิ่ง ประกอบกับได้เห็นความสำเร็จในระยะแรก ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ใช้ระบอบสังคมนิยมดังนั้นการล้มล้างอำนาจรัฐเพื่อสถาปนาอำนาจรัฐ ของชนชั้นกรรมาชีพ จึงเป็นอุดมการณ์ในขณะนั้น แต่ต่อมาเมื่อผ่านวันเวลาไป ผิดได้ผ่าน ประสบการณ์เพิ่มขึ้นพร้อมกับระบบเศรษฐกิจการเมืองไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป แนวทางสันติได้ ก่อตัว ในตัวของผิด ถ้าจะเริ่มต้นมาใช้เวทีสภาในการต่อสู้ทางการเมือง กับเนื่องจากวิถี ประชาธิปไตยได้เริ่มเข้ามามีบทบาทกับชนชั้นปกครอง ต่อมาเมื่อกระแสของทุนได้ไหลทะลักเข้ามา ในสังคมไทยอย่างมากมาจนกระทั่งสามารถกลบอำนาจจากปากกระบอกปืนได้ จึงทำให้ ผิด มี ทรรศนะใหม่ในการที่จะทำการปฏิรูปเศรษฐกิจสังคม โดยฝ่ายขบวนการรัฐสภา แทนการใช้ความ รุนแรง ซึ่งในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่กำลังอาวูธไม่อาจจะยึดครองสังคมธุรกิจได้ ดังเช่นเหตุการณ์ รัสเซีย. ยึดอำนาจเมื่อปี 2533 ก็ต้องให้นายทุนเข้ามาบริหารประเทศ

ดังนั้นการดำเนินการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน ผิดจึงใช้ยุทธวิธีการปฏิรูปอย่าง ค่อยเป็นค่อยไป ดำเนินการไปทีละขั้นตอน ทีละเรื่อง ด้วยการรอคอยไม่รีบเร่ง จนอาจทำให้เกิดกระทบกับระบบเก่าได้ ลักษณะนี้ จึงสอดคล้องกับแนวคิดของพวกสังคมนิยมเฟเบียน ที่มี รากเง้ามาจากอังกฤษที่คัดค้านนโยบายการปรับปรุงสังคมที่ไม่ถูกต้องด้วยการกระทำอย่างค่อยเป็น ค่อยไป ค่อยชี้แจงให้ความรู้ และปรับปรุงสังคมไปทีละขั้นตอน ไม่ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจ ส่วนในด้านการเมืองนั้น นายผิดเห็นว่า ประชาธิปไตยทางการเมืองเป็นอุดมการณ์ ที่เหมาะสมกับระบอบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม โดยผิดยังคงยึดถือว่าการเลือกผู้แทนเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาชนทุกคนในสังคม ไม่อาจเข้าไปบริหารประเทศได้ ลักษณะระบอบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม แต่การเมืองแบบประชาธิปไตย จึงมีลักษณะเหมือนอุดมการณ์

สังคมนิยมเสรี ของเอ็ดเวิร์ด เบิร์นสไตน์ เจ้าลัทธิสังคมนิยมประชาธิปไตยของเยอรมัน^๙

4) ผืนในฐานะนักมนุษยนิยม เบื้องหลังของการเข้าร่วมการปฏิวัติสังคมนิยมและการแสวงหาสังคมอุดมคติของผืนก็คือ ความเป็นผู้มีมนุษยธรรมอยู่ในใจ ให้ความสงสารผู้อื่นและอหากให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยากลำบากตั้งแต่วัยเยาว์ ผืน เล่าถึงความยากลำบากของสภาพชาวนาในจังหวัดเพชรบุรี ที่ต้องหอบลูกใส่หามมาขอข้าวกินที่ต่างอำเภอเป็นระยะทางไกล ทำให้เกิดความสงสาร เมื่อเติบโตขึ้นได้พบว่าสังคมมีสภาพกดขี่ขูดรีดผู้ที่ยากจนกว่า ทำให้ผืนเกิดแรงปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้คนจนได้มีโอกาสที่ดีบ้างในสังคม ฉะนั้นนักมนุษยนิยมเมื่อกระทำการโดยมุ่งจุดศูนย์กลางไปที่มนุษย์เป็นหลัก โดยเฉพาะเพื่อความผาสุกของมนุษย์

บทส่งท้าย

งานวิจัยนี้ได้พยายามศึกษาสังคมในอุดมคติผ่านกระบวนการความคิดของ ผืน บัวอ่อน กล่าวโดยสรุป ผืน บัวอ่อน เห็นว่า ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยมหาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองและมีอำนาจในการเศรษฐกิจ เป็นสังคมที่พึงปรารถนา น่าจะเป็นสังคมที่ทำให้ประชาชนมีความผาสุกได้

อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ความเป็นจริง การจะเดินทางไปสู่สังคมในอุดมคติไม่ใช่เรื่องสะดวกง่ายดาย มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน และตลอดเวลา 40 ปีเศษที่ผ่านมา^{๑๐} การแสวงหาสังคมในอุดมคติของแต่ละกลุ่มบุคคลได้สังเวชชีวิตคนไทยไปเป็นจำนวนมาก ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างสังคมอุดมคติเพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุข จึงเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ เป็นเรื่องที่มีผู้มีความรู้และมีอำนาจในสังคมไทยควรจะได้หันมาให้ความสนใจให้มาก ทั้งนี้ เนื่องจากว่าชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่มีสภาพที่เลวลงทุกที ทั้งที่ความเจริญทางด้านวัตถุ หรือรายได้ประชาชาติของเราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงต้องตั้งคำถามว่า

^๙ สังคมนิยมเฟเบียนและสังคมนิยมเสรีได้อธิบายรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 2

^{๑๐} การต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในการพยายามเปลี่ยนแปลงสังคมไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2485.

เราได้พัฒนาขึ้นมาถูกต้องหรือไม่ เราต้องการพัฒนาตัววัตถุหรือตัวบุคคล เพราะถึงพัฒนาสภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในสังคมกลับตกต่ำ

เราจึงควรทบทวนการพัฒนาที่ผ่านมาว่าเกิดปัญหาอะไร เรากำลังทำอะไรกันอยู่ และมีผลต่อชีวิตคนส่วนใหญ่ในสังคมอย่างไร เพราะถ้าเราไม่พยายามหยุดทบทวนปัญหาไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมแล้ว ระบบของสังคมที่ทำลายความเป็นคนลงไปทุกคนก็คงอยู่ไม่ได้ จะต้องถูกทำลายลงไปเป็นที่สุด การหยุดคิดและหันมารวมกันสร้างสังคมที่พึงปรารถนา น่าจะเป็นหนทางรอดของสังคมได้ดีกว่า
